

D Z I E N N I K

Departamentowy Łomżyński.

N.^{er} 8.

Dnia 15. Lutego 1812.

Kontynuacja decyzji Rady Stanu Xięstwa Warszawskiego w przedmiotach spornych, administracyjnych i jurysdykcyjnych.

Wypis z Protokołu Sekretaryatu Stanu.

w Pałacu Naszym w Pilnic dnia 24. Lipca 1811.

Frederyk August,

z Bożej Łaski Król Sakski, Xiążę Warszawski etc.

Po rozważeniu wydaney przez Radę Stanu pod dniem 10. Lipca roku bieżącego decyzji, w osnowie następującej:

R a d a S t a n u

Rozwiązując podane do siebie pod dniem 14. Czerwca roku bieżącego odwołanie się Leona Nowakowskiego od rezolucyi Ministra Spraw Wewnętrznych, oświadczający mieszkańcom osady Bezwola, w Departamencie Siedleckim, Powiecie Radzyńskim leżącemu, iż tak, o uznanie osady, teraz Bezwola zwaney za miasto, iako też o wymaganie od mieszkańców téż osady nieprawnych Pańszczyn, Czynszów i danin, przeciwko Ur. Nowakowskiemu bez upoważnienia Rady Prefekturalney w Sądach cywilnych skarżyć mogą.

Zważywszy iż rezolucye Ministrów przez Organizacyę Rady Stanu a w szczególności przez Artykuł 35. téż Organizacyi rozpoznaniu Rady Stanu nie są poddane, odwołanie się Leona Nowakowskiego, iako

F. M. Nowakowski

niekwalifikujące się do rozpoznania Rady Stanu. Stosownie do Artykułu 44. wspomnioney organizacyi odrzuca.

Działo się w Warszawie na Sessyi dnia 10. Lipca 1811 roku.

(podp.) J. Łuszczewski,
Minister Spraw Wewnętrznych Z. P.

Sekretarz Rady Stanu i R. Ministrów
Stanisław Grabowski.

Decyzya powyższa zatwierdzając, zalecamy onę wykonanie Ministerstwa Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych.

(podp.) FREDERYK AUGUST
(L.S.) przez Króla

Zgodno z Oryginałem
Felix ŁUBIENSKI
Minister Sprawiedliwości.

Minister Sekr. Stanu
Stanisław Breza.

(L.S.)
Antoni Joneman
Sekretarz Jeneralny.

Zgodno z Oryginałem
Minister Sekr. Stanu
(podpisano) Stanisław Breza.

Prefekt Departamentu Łomżyńskiego.

Dekret N. Pana daty 14. Mca Września 1811. podaje do publiczney wiadomości w następujący osnowie:

Wypis z Protokołu Sekretaryatu Stanu.

w Pałacu Naszym w Pilnic, dnia 4. Września 1811.

Frederyk August,

z Bożey Łaski Król Saski, Xiążę Warszawski etc.

Zważywszy że zaniedbanie i przesady wstrzymują jeszcze wielu z mieszkańców Naszego Xięstwa Warszawskiego, od korzyści dobrodziejstwa z nowego wynalazku ospy krowięy, którego szczęśliwe skutki zapewnione doświadczeniem, znacznie już zmniejszyły w większey części Europy kłeski, które sprawiała zaraźliwa ospa, postanowiliśmy za przelożeniem Naszego Ministra Spraw Wewnętrznych i stanowimy co następuje:

Artykuł 1. Od dnia publikacyi niniejszego dekretu, żadne dzieci zrodzone w Xięstwie Warszawskim nie będzie przyjęte do Akademii,

Liceum i Gimnazyum, jeżeli rodzice jego nieokazą zaświadczenia od Lekarza wizowanego przez Burmistrza lub Wójta miejscowego, że albo dziecko miało ospę naturalną, albo szczepioną krowią ospę, uchybiający temu przepisowi przelożony Akademii karze złotych 50., a przelożony Liceum i Gimnazyum karze złotych 30. podpadną.

Artykuł 2. Wszystkie dzieci przyjmowane w szpitalach, sierot lub podrzutków, lub dzieci znalezione i opuszczone, mają mieć szczepioną krowią ospę staraniem miejscowych Lekarzy.

Artykuł 3. Aby Oycowski Nasz zamiar tem pewniejszy osiągnął skutek, chcemy aby każde dziecko od dnia urodzenia naydaley do roku iednego szczepioną ospę krowią odbyło, czego władze Administracyjne miejscowe, podług Aktów przy Urzędnikach Stanu Cywilnego znajdujących się, pilnie przestrzegać będą. Fizycy Departamentowi i Powiatowi, Chirurdowie, a nawet i powiatowe sztuką położniczą trudniące się kobiety, mają się z obowiązku powołania swego naytroskliwiey dopełnieniem tego zaprzatnąć, a przez miłość, ludzkość zobowiązujemy ich, aby tę usługi dla ubogich dopełniali bezpłatnie.

Artykuł 4. Czas naydogodniejszy do szczepienia ospy krowięy naznaczamy dwa razy w rok, na wiosnę i na jesień: tym koncem Fizycy i Chirurdowie Rządowi chcąc przedsiębrać ogólne szczepienie, po gminach, osadach, mają wcześniej o tym uwiadomić Podprefektów miejscowych, aby potrzebne uczynili rozporządzenia, w celu zgromadzenia na iedno miejsce wgminie dzieci do szczepienia ospy krowięy w dniu oznaczonym świetecznym iako od prac wolnym, iako też do powtórney rewizyi dnia dziewiętego czyli się ospa krowia przyjęła. Lekarze i Chirurdowie do tak użyteczney czynności użyci mieć będą nadgodę, osobną instrukcyą Ministra Naszego Spraw Wewnętrznych oznaczoną.

Artykuł 5. Chcąc upowszechnić i ułatwić tak dobroczynny wynalazek, zezwalamy aby Fizycy i Lekarze przybierali do pomocy osoby nawet sztuką lekarzką nie trudniące się, które za zdatne osadzą, a które po otrzymanem pozwoleniu od Rady ogólney lekarzkiey i wydanej stosowney instrukcyi ospę krowią szczepić mogą. Nadto Nauczyciele Instytutów położniczych obowiązani będą Kobiety uczące się tęy sztuki, równie w szczepieniu ospy krowięy doskonalić.

Artykuł 6. Zakazuje się naysurowiey szczepienie ospy ludzkiey pod karą na Lekarza złotych 50, gdzieby zaś takowa przypadkiem okazać się miała, ma być przez władzę miejscową Fizyk lub Chirurg Rządowy natychmiast uwiadomiony dla zaszczepienia ospy krowięy tym

dzieciom, które ię jeszcze nie miały, środki zaś od osobnienia od społeczeństwa z drugimi dziećmi naturalną ospą złożonemi, niepuszczania do tęj osady dzieci obcych, w celu uniknienia szerzyć się mogący zarazy od lekarzów przepisane mają być naciśnię przez Urzędy Administracyjne miejscowe dopełnione. Równie nieodwiedzania przez nikogo ciała zmarłego na ospę naturalną dziecięcia, i tegoż głęboko zagrzebania przestrzegać surowo powinni.

Artykuł 7. Za każdym dopełnieniem szczepieniem ospy krowięj w Art. 4. opisaney, Burmistrze i Wóyci spiszą tabelę zaszczeplonych dzieci w ich gminach, z imieniem, wyrażeniem ich rodziców, prześlą Podprefektowi w swoim Powiecie, a ten ułożoną ogólną tabelę powiatową prześle Prefektowi departamentu, Prefekt zaś podobną ogólną tabelę z całego departamentu odesła Naszemu Ministrowi Spraw Wewnętrznych, który przy końcu każdego roku, poda Nam ogólny obraz skutków i rozszerzania się tęj użytecznej instytucji.

Fizycy, Chirurgowie i inne osoby do szczepienia ospy krowięj przez radę ogólną lekarską upoważnione, w końcu każdego roku przez Ministra Naszego Spraw Wewnętrznych w gazetach i pismach publicznych w Xięstwie Naszem Warszawskiem wychodzących, umieszczone będą z wyszczególnieniem ilości indywiduów, którym też ospę i z jakim skutkiem zaszczeplili.

Artykuł 8. Nasz Minister Spraw Wewnętrznych na przełożenie Prefektów, oznaczy nadgodę dla Lekarzów w miarę największej liczby dzieci przez nich bezpłatnie ospą krowią dobrze przyiętą zaszczeplonych, i do Naszego potwierdzenia poda, a przez stósowne do Urzędników Administracyjnych i Duchowieństwa odezwy, wszelkich zachęcających na ten koniec środków użyć.

Wykonanie niniejszego wyroku Naszemu Ministrowi Spraw Wewnętrznych, a umieszczenie w Dzienniku Praw Naszemu Ministrowi Sprawiedliwości polecamy.

(podp.) FREDERYK AUGUST

przez Króla Minister Sekr. Stanu Stanisław Breza.

(L.S.) Zgodność z oryginałem Min. Sekr. Stanu Stanisław Breza.

(podpisano) Stanisław Potocki, Prezes.

Sekretarz Rady Stanu i R. Ministrów

Stanisław Grabowski.

Zgodność zaświadczam: Minister Spraw Wewnętrznych

J. Ł u s z c z e w s k i.

Dobroczynny ten zamiar Oycowskięj troskliwości N. Pana, powinien każdego pobudzić do szczególnej wdzięczności, a razem przekonać: że ospa ochraniająca nie mał w całej Europie zaprowadzona, korzystne skutki dla rodzaju ludzkiego okazuje. Zachęcam przeto Obywateli departamentu Łomżyńskiego, ażeby usilnie przykładac się starali do tak pożytecznego zamiaru. Troskliwy o odwrócenie tych okropnych skutków, iakie naturalna ospa na rodzaj ludzki rozciągnęła, wysłałem w departament W. Breńskiego Fizyka departamentowego, iżby ten potrzebne do zaszczeplenia ochraniającej ospy poczynił rozporządzenia. Bądźcie więc pomocą temu Urzędnikowi, słuchajcie jego rady, i spilnością przypatrujcie się sposobom iakie do zaszczeplenia tęj dobroczynnej ospy podawać wam będzie. Korzystajcie więc z tego niech was nie odstręcza mniemanie, że będziecie przymuszeni iakie wydatki ponosić. Troskliwy Rząd o zabezpieczenie Waszych dzieci, usługę tę tak pożyteczną dla ubogich bezpłatnie Urzędnikom zdrowia czynić polecił. Do Was Szanowni Pasterze odzywam się, polecając Wam abyście ludodowi na nabożeństwa zgromadzonemu starali się wyflawić wypływające skutki z zaszczeplenia ochraniającej ospy. Pomagajcie Urzędnikom zdrowia, i gdy od nich wezwani zostaniecie, ułatwiajcie im wszystkie przeszkody, i Naukami stósownymi zachęcajcie lud aby dzieci swe osobom do operacji wyznaczonym bez żadnej obawy powierzał. Oto Was gorliwy i zacny przewodnik JW. Biskup dyecezyi Płockiej powodowany istotną troskliwością, w odezwie niżej umieszczonej wskazuje Wam mocne pobudki do zachęcenia ludu by ten ochoczo przyjął tak szacowny zamiar Rządu. Starajcie się wypełniać swą powinność, a tym samym dowieść: że i Wy zdrową radą i pożyteczną nauką do dobra ogólnego w tęg mierze przykładacie się.

Tomasz Ostaszewski,

Biskup, Nominat i Administrator Dyecezyi Płockiej, Senator Xięstwa Warszawskiego, Orderu Świętego Stanisława Kawaler,

Całemu Duchowieństwu Swieckiemu i Zakonnemu, tudzież wszystkim wiernym Dyecezyi Płockiej:

Uwielbiać należy dobroczynną troskliwość iednego z najlepszych Królów, iakim nas Opatrzność Najwyższa obdarzyła, iż nią wszystkie środki, które kray i mieszkańców w nim uszczęśliwić są zdolne, obemyć, a w liczbie ich iest do umieszczenia ten, który ma za przedmiot ochronę życia i zdrowia ludzkiego.

Takim zaś jest szczepienie Ospy krowiej, Oycowskim Wyrokiem J. K. Mci dnia 4. Września r. b. do powszechnego w kraju używania nakazane.

Zastąpienie zaraźliwej ospy naturalnej zaszczepieniem krowiej, jest to dobroczynny wynalazek, godny oświeconego wieku, któremu żyjący ludzie, i przyszłe pokolenia winne są i będą błogosławić; któremu oświecone Narody ocalenie życia wielu mieszkańców swoich i wzrost ludności przyznają.

Niepoehlebny to cech oświeceniu mieszkańców kraju naszego, i przywiązaniu do zachowania życia i zdrowia ludzkiego dawało, gdyby na tem dobrodziejstwie, którem Wszchemocny Dawca życia, rodzaj ludzki w szczęśliwym rzeczonym wynalazku udurował, nie znali się; lub poznanego używać zaniedbali. Niemożna jednak nie wyznaczyć z załamem, iż lud osobliwie wiejski z fałszywych swoich przesądów, i wyobrażeń, z zrozumianego źle ducha Religii od tak użytecznego środka dla życia i zdrowia ludzkiego jest zrażony. Zwyczajne jego w tem rozumowanie jest, że szczepić ospę krowią na wytepienie naturalnej, jest to chcieć poprawiać Pana Boga, i sprzeciwiać się woli Jego. Ze komu Pan Bóg przeznaczył w ospie naturalnej umrzeć, tego śmierć i w zaszczepionej ospie krowiej nie minie. Są to wyobrażenia umysłów słabych, które do rozsądnego o rzeczach zdania wznieść się nie mogą.

Do Was Duchowieństwo, osobliwie do gorliwych Pasterzów względem swoich owieczek należy, abyście starali się je z fałszywych wyobrażeń w wyrażonym przedmiocie wyprowadzić.

W widoku wytepienia takowych wyobrażeń, usiłowaniem Waszem być powinno nauczać lud, że Bóg będąc Panem życia i zdrowia ludzkiego, postanowił stróżem i opiekunem onych człowieka; że powinność tej opieki zależy na tem, aby w sposobach i siłach ludzkich, iakie na ochronę życia przeciwko szkodliwym mu wpływom wad naturalnych, i wszelkich przypadków Bóg przeznaczył, człowiek iey szukał; że szukający iey nie tylko nie sprzeciwia się przeznaczeniom Boga, ale pełni wola Jego. Zbawienna w tem jest nauka Ekklezyastyka; Najwyższy stworzył lekarstwa z ziemi, a człowiek mądry nie będzie się nimi brzydził.

Trzeba starać się przekonywać lud, że lubo Bóg każdemu człowiekowi zamierzył kres życia; zostawił go jednak przy zupełnej woli, w używaniu której nie powodując się prawidłami rozumu i Religijnymi, może przez swoją winę skrócić sobie życie.

Te ogólne prawidła względem obowiązku ludzi starania się o utrzymanie życia i zdrowia swego, należy zastosować do wrażenia ludowi pobudek, któreby zdolne były wyniszczyć w nim przesady, które mu wstręt dają od użytkowania z dobrodziejstwa rzeczonego wynalazku szczepienia ospy krowiej. Niech lud z ust Pasterzów swoich oświeca się w tem, że rzeczony wynalazek jest darem Opatrzności Boskiej podającym iedyny sposób do zapobieżenia tym klęskom, iakie zaraźliwa ospa naturalna rodzajowi ludzkiemu przynosi, że za taki powszechnie w oświeconych krajach jest uznany, szczęśliwymi doświadczeniami upoważniony od wszystkich w najwyższych stopniach, i godności i majątku będących, a nawet od Monarchów względem swoich dzieci używany.

Wrażać należy względem tego tak użytecznego wynalazku dla ochrony życia ludzkiego, ludowi ufność, i ztąd, że go Rząd do zachowania zaleca, którego najistotniejszym jest przedmiotem obmyślać środki do zachowania życia ludzkiego; że głos w tem Jego iako sprawującego władzę Boga na ziemi, za głos Boski brany być powinien; i że iako w takim nie tylko ufność mieć, ale posłusznym mu być należy. Każda władza nie od kogo innego, iak od Boga pochodzi; że kto Jey sprzeciwia się. Woli Boskiej sprzeciwia się.

Wystawiać także należy Rodzicom, że gdy powinnością ich jest, aby tych którzy przez nich życie wzięli, pielęgnowali w swoim niemowlęctwie, i opatrywali wszystkie potrzeby w utrzymywaniu i strzeżeniu życia od wszelkiego niebezpieczeństwa: w tem właściwym im staraniu należy także mieścić szczepienie ospy krowiej. Niedbalstwo w tem i upór w przypadku śmierci Dziecięcia w ospie naturalnej ściągają na nich winę, że własną ręką przyłożyli się do zabicia onego; za którą na strasnym Sądzie Boskim winni będą odpowiedzieć. Najwyższy Sędzia będzie upominał się u nich o życie tych, które do zachowania i strzeżenia było im powierzone, i do którego ocalenia mieli sobie środki z woli Jego i przeznaczenia podane.

Takowe i podobne im uwagi, gorliwi Pasterze swoim owieczkom wrażajcie, przekonywajcie nimi nierozsądne ich przesady; iakie ich od szczepienia ospy zrażają; obowięzujcie sumiennie, a upornym zapowiadajcie niebezpieczeństwo życia, na które dzieci swoje, na które sumienie swoje, wystawiają.

Wstęp do takowej nauki dawać powinno przeczytanie Dekretu JK Mci, z którego lud pozna, że Oycowska troskliwość dobrego Króla w zaleceniu szczepienia ospy krowiej ma iedynie w zamiarze zapobiedz

tęj zaraznej zgubie ospy naturalnej, której wielka część mieszkańców stała się ofiarą.

Zalecamy, aby ta okólna nasza odezwa przez trzy Niedziele następne po sobie ludowi była czytana; i aby czytanie ię na początku każdego wiosny i jesieni było ponawiane: a w tém dozór Jchmc XX. Dziekanom zalecamy, których oraz obowięzujemy, aby też Naszę Odezwę do wszystkich kościołów parafialnych i zakonnych via cursoria rozesłali.

Dań w Pułtusku, dnia 10. Października 1811.

T. OSTASZEWSKI, B. N. i A. P. (L.S.)

Zalecam przeto WW. Woytom i Burmistrzom w departamencie Łomżyńskim, iżby w gminach swych mieszkańcom powyższe rozporządzenie do publicznej podały wiadomości, lud do przyjęcia tak pożytecznego zamiaru zachęć, i że się tak stało, przed respective WW. Podprefektami udowodnili.

w Łomży, dnia 5. Lutego 1812.
Lasocki. Wierzbicki, Sekr. jen.

Prefekt Departamentu Łomżyńskiego.

Dekret Najjaśniejszego Pana, w następujących słowach:

Wypis z Protokołu Sekretaryatu Stanu.

FREDERYK AUGUST, z Bożej łaski Król Sakski, Xiążę Warszawski etc. w Pałacu naszym w Pilnie dnia 9. Mca Sierpnia 1811 roku. Przedstawionem nam zostało przez Ministra Naszego Spraw Zagranicznych, iż Dwór Petersburki okazuje wszelką łaskę w wydawaniu paszportów dla poddanych naszych, znajdujących się w przypadku odbywania podróży do państwa Rosyjskiego, lecz że według uczynionego oświadczenia Kanclerza tegoż Państwa, Posłowi naszemu w Petersburgu, życzenia o udzielenia podobnych paszportów składane być mają w ręce legacyi Cesarzko-Rosyjskiej w Dreźnie.

Upoważniwszy przez dekret Nasz z dnia 28. Marca 1811 Ministra Policji do przesyłania wprost do Posta Naszego w Petersburgu żądań poddanych naszych Xięstwa Warszawskiego o paszporta wjazdu w państwo Rosyjskie, zalecamy mu, z powodu powyższej przytoczonego oświadczenia Kanclerza rzeczono Państwa, aby takowe żądania odtąd drogą iak przed wyściem dekretu Naszego z dnia 28. Marca 1811. z załączeniem Informacyi Ministrowi Policji pod dniem 28. Grudnia 1809 wskazanej tu podawał i odsyłał.

Dopełnienie niniejszej naszej woli Ministrowi Policji Xięstwa Warszawskiego polecamy.
(podp.) FREDERYK AUGUST,
przez Króla Minister Sekretarz Stanu Stanisław Breza,
(L.S.) Zgodno z Oryginałem: Min. Sekretarz Stanu Stanisław Breza;
Zgodno z Oryginałem Minister Spraw Wewnętrznych J. Łuszczewski.
Dań w Łomży, dnia 11. Stycznia 1812.

Lasocki.

Wierzbicki, S. j.

Dodatek

D O D A T E K

do Dziennika Departamentowego Nr. 8.

Prefekt Departamentu Łomżyńskiego.

Chcąc całą powszechność tutejszego departamentu oświecić o prawach cywilnych, wojskowym Xięstwa Warszawskiego służących; a to w celu, iżby żony, krewni lub Sukcesorowie tychże wojskowych w potrzebie zaciągnięcia wiadomości o ich życiu lub śmierci zaradzić sobie potrafili, podaję do powszechnej wiadomości Instrukcyą przez JO. Xięcia Ministra Woyny w skutku Art. 80. 83. 84. 85. 88. i następnych Kodexu wydaną. Urzędnicy pod moją władzą zostający, mają się, wczem do nich należy do teyże Instrukcyi stosować, i każdego Interessanta, gdy ich rady w podobnym przedmiocie szukać będzie, dokładnie informować.

w Łomży dnia 11. Lutego 1812.

Lasocki.

Wierzbicki, Sekr. jen.

Minister Woyny

Chcąc żeby Woysko Xięstwa Warszawskiego mojej władzy wewnątrz od J. K. Mości poruczone, przepisom w księdze Praw Cywilnych znajdującym się zadosyć czyniło, ogłaszam i przestrzegam zalecam co następuje.

W całym rozciągu Xięstwa Warszawskiego osoby Wojskowe obowiązane są podlegać urządzeniom Prawa powszechnego Kraiowego Kodexem Napoleona ustanomionym.

Gdyby iednak Woysko, Półk, Batalion, Szwadron, lub iaki oddział granice Xięstwa przeszedł; albo gdyby napaść nieprzyaciół, lub woyna nie dozwalały osobom wojskowym udać się do urzędników Stanu Cywilnego dla sporządzenia prawnych Aktów Obywatelskich, ponieważ wiele zależy domom obywatelskim, dla ich spokojności i porządku, żeby miały urzędową wiadomość o stanie krewnych, powinowatych, lub osób innym sposobem do nich należących, w tym przypadku powinni Urzędników Stanu Cywilnego zastępować:

1. Co do Officerów bez woyska, i co do Urzędników i osób do woyska przywiązanych, Inspektorowie, albo Podinspektorowie popisów.

2. Co do osób pólków, batalionów, lub szwadronów Kwatermistrzów: Półkowi pod dozorem Rad Gospodarczych, i pod dozorem Inspektorów albo Podinspektorów popisów.

3. Co do osób Kompanii, Kapitanowie pod dozorem dopiero wzmiankowanych Rad gospodarczych i Inspektorów, lub Podinspektorów popisów.

Inspektorowie i Podinspektorowie popisów, Kwatermistrzowie i Kapitanowie mający zastępować za granicę Xięstwa Urzędników Kraiowych stanu cywilnego, obowiązani będą nauczyć się przepisów i warunków, iakich prawo powszechne krajowe wymaga, dla sporządzenia aktów narodzenia, małżeństwa i zgonu osób wojsko składających, albo do niego należących, pod winą kar na Urzędników, których zastępować mają, wskazanych.

Tym końcem ma się ustanowić w każdym korpusie Protokół liczbowany i oznaczony przez dowódcę Korpusu dla zapisywania w nim aktów Urzędowych osób do niego należących. Osobny Protokół wyższego sztabu, wojska albo dywizyi, liczbowany i oznaczony przez Szefa sztabu wojska, albo dywizyi, dla zapisywania w nim Aktów urzędowych Officerów bez wojska i Urzędników lub osób do wojska przywiązanych.

Te Protokoły powinny być strzeżone z taką pilnością, iak się strzeżę inne księgi korpusów i sztabów wyższych; a za powrotem do Xięstwa Warszawskiego Ministrowi Woyny do archiwum wojennego oddane.

Ile razy wojsko, półk, batalion, lub Oddział iaki wyruszyć ma z Xięstwa, powinny natychmiast mieć gotowe takie Protokoły do wciągania w nie aktów wyżey wymienionych. Te akta należy ciągle wpisywać ieden po drugim bez zostawienia miejsc próżnych, przemazania albo poprawki lub dopiski nieuchronne powinny być zaświadczone i również iak akt bez żadnych uwag osobno podpisane; a daty literami wyrażone.

Protokoły dostarczają sobie korpusy i wyższe sztaby, ile razy za granicę oyczystey ziemi wychodzą im przypadnie; albowiem te co powracając z zagranicy, Ministrowi Woyny przesyłają, w archiwum wojskowym na zawsze pozostać mają.

Inspektor lub Podinspektor popisów, a pod jego nieobecność Officer mający poruczone sobie trzymanie Protokołu aktów stanu cywilnego, powinien co miesiąc dwa wyciągi każdego aktu, z pilnością przez siebie sprawdzone, Ministrowi Woyny, a trzeci Urzędnikowi Cywilnemu

mu okręgu zamieszkania osoby wojskowej, której się akt cywilny tyczy, odesłać.

W tym zamiarze przyłącza się wiadomość o aktach Urzędowych Prawem nakazanych.

O Akcie Narodzenia.

Narodzenie każdego dziecięcia powinno być w trzech dniach po położeniu, Urzędnikowi stanu cywilnego oświadczone. Dla wojska przeciąg ten rozciągniony jest do dni dziesięciu.

Narodzenie Dziecięcia, Oyciec jest obowiązany oświadczyć, a gdyby Oycia nie było, Lekarze, Cyrulicy, Baby, lub inne Osoby położowi obecne; gdy zaś matka zleżała w obcym domu, oświadczyć narodzenie powinny Osoby, u których zleżała.

Akt narodzenia powinien być natychmiast sporządzony w obecności dwóch świadków. Jeżeli matka jest zamężną, nikogo nie należy iak ię meża uznać Oycem dziecięcia. Jeżeli nie jest zamężną, oświadczenie Oycostwa nie może być przyjętym iak od samego Oycia. Gdyby Oyciec był Mężem innęj Kobiety, oświadczenie jego jest bez żadney wagi, i nie do przyjęcia; albowiem nikt nie może wyznawać się iawnie cudzołożcą.

Akt narodzenia powinien obejmować dzień, godzinę, miejsce urodzenia dziecięcia, płeć jego i imiona, które mu nadano; Imiona, Nazwiska, wiek, powołanie, i miejsce zamieszkania Oycia, Matki i Świadców.

Prawo wymaga, żeby Officer, któremu zlecono w wyżey wymienionych przypadkach, zastępować Urzędnika Stanu Cywilnego i utrzymywać Protokół, po sporządzeniu i zapisaniu w nim Aktu narodzenia, odesłał wyciąg onegoż Urzędnikowi Stanu Cywilnego okręgu zamieszkania Oycia dziecięcia; albo Matki, gdyby Oyciec był nie wiadomy.

Albowiem Minister Woyny w celu zapobieżenia błędom, któreby Bataliony, Szwadrony, Kompanie lub Oddziały odległe, popełnić mogły nie mające u siebie Rodowodów, mieć chce, iżby Officer wyřeczający Urzędnika Stanu Cywilnego odesłał wyciąg dzieła narodzenia do składu -- depotu swego Półku, żeby mógł być pogodzony z znamionami -- signalement, oycia dziecięcia; jeżeli jest wiadomy i przesłany przez radę gospodarczą na miejsce jego osiadłości lub jego zamieszkania, albo na miejsce osiadłości lub zamieszkania Matki, gdyby Oyciec był niewiadomy.

Oprócz tego dwa takie wyciągi Aktu przesłane będą Ministrowi Woyny. Liczba Rodowodu, pod którą Oyciec się znamionował, powinna być nieuchronnie w tymże Akcie przytoczona.

(Dalszy ciąg w drugim numerze.)

Prefekt Departamentu Łomżyńskiego.

Dekret N. Pana z dnia 31. Lipca 1811. w Pilnic zapadły w przedmiocie zachęcenia Entrepreneurów fabryk wszelkich w Xięstwie Warszawskim, do publiczney podaie wiadomości w osnowie następującej:

WYPIS z Protokołu Sekretaryatu Stanu
w Pałacu Naszym w Pilnic dnia 31. Mca Lipca r. 1811.

F r e d e r y k   A u g u s t ,
z Bożey łaski Król Sakki, Xiążę Warszawski etc. etc.

W zamiarze zachęcenia Entrepreneurów fabryk wszelkich w Xięstwie Warszawskim do zaprowadzenia machin koszta fabrykacyi oszczędzających i dania wzrostu tymże fabrykom, na przełożenie Ministra Spraw Wewnętrznych, postanowiliśmy i stanowimy:

Artykuł 1. Każdy fabrykant lub entrepreneur zaprowadzający w swęj fabryce znaczniejszą machine, przez którąby praca rąk oszczędzona była, od wszelkiego inkwaterunku w swém zamieszkaniu, iako i należących do fabryki zabudowaniach, ma bydz wolnym.

Artykuł 2. Przyznanie dobrodzeystwa Artykułu 1. następować będzie od Naszego Ministra Spraw Wewnętrznych, po rozpoznaniu przez właściwego Prefekta machine i miary iey użyteczności.

Wykonanie i ogłoszenie niniejszey naszej woli Ministrowi Spraw Wewnętrznych polecamy. (podpis.) FREDERYK AUGUST.

(L.S.) przez Króla Minister Sekr. Stanu Stanisław Breza.

Zgodno z oryginałem Minister Sekr. Stanu Stan. Breza.

Zgodność zaświadczam Min. Sprawiedliwości, zastępujący Ministra Spraw Wewnętrznych F. Łubieński.

Niniejszy dekret Królewski w dzienniku departamentowym umieszczony, ażeby każdego przynależney wiadomości doszedł, Burmistrze i Wóyci nietylko po gminach w zwyczajnym sposobie, lecz i przez ambony wszech wyznań ogłosić, i że się tak stało, przed WW. Podprefektami udowodnić mają. Łomża dnia 6. Lutego 1812.

Ł a s o c k i.

Wierzbicki, Sek. jen.

Po ustałej fabryce szklanney Preńskiej, skład tamieczny do Maryampola przeniesiony został, gdzie w domie Pocztamtowym szkło wszelkiego rodzaju białe, zielone, i tafłowe, znacznemi częściami i sztukami, po cenie byłey fabryczney przedaie się.

w Maryampolu, dnia 8. Lutego 1812.

Mikulicz.